

Asia: VN/21436/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi terveydenhuoltolain, vankeuslain ja tutkintavankeuslain muuttamisesta (saattohoito ja erät muut muutokset)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa koskevista ehdotuksista ja perusteluista

Pidämme tärkeänä, että palliatiivinen hoito ja saattohoito kirjataan lakiin hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle ja pidämme esityksen tavoitteita kannatettavina. Lausunnossa haluamme tuoda esille huolestamme siitä, että esityksessä palliatiivisen hoidon määritelmä ja sääntelyn painotukset kaventavat palliatiivisen hoidon käsitettä tavalla, joka ei vastaa kansallisia suosituksia, tutkimusnäyttöä eikä kansainvälistä kehitystä. Lain määritelmässä ja sen perusteluissa ei tule esille palliatiivisen hoidon ja palliatiivisen hoitolinjan hoidon eroa eikä tautiin kohdistuvan hoidon rinnalla toteutettavaa varhaista palliatiivista hoitoa. Katsomme, että esitystä voitaisiin pienin täsmennyksin kehittää niin, että palliatiivisen hoidon määrittely ja lain soveltaminen vastaavat näyttöä ja suosituksia sekä ehkäisevät tulkintariskejä käytännössä.

Lausunnon perustelut

Kansalliset ja kansainväliset suositukset sekä WHO:n palliatiivisen hoidon määritelmä ohjaavat aloittamaan palliatiivisen hoidon jo sairauden varhaisessa vaiheessa. WHO:n määritelmän mukaan palliatiivinen hoito on kokonaisvaltainen lähestymistapa, jonka tavoitteena on parantaa henkeä uhkaavasti tai parantumattomasti sairaiden ihmisten ja heidän läheistensä elämänlaatua ja lievittää heidän kärsimystään huomioimalla fyysiset, psykososiaaliset ja hengelliset tarpeet. Tällöin hoito ei rajoitu vain tilanteisiin, joissa odotettu elinaika on pystytty osoittamaan.

Nykyinen lakimuotoilu ei erota palliatiivisen hoidon yleiskäsitettä ja tämän pykälän mukaista järjestämisvastuuta koskevaa palliatiivista hoitoa. Tulkinnanvaraisuus voi heijastua hoidon oikea-aikaisuuteen ja saatavuuteen. Lakitekstissä olisi myös tärkeä tuoda esille palliatiivisen hoidon keskeisin tavoite, elämänlaadun parantaminen.

Palliativisen hoidon Käypä hoito -suosituksessa palliativinen hoito määritetään oireenmukaiseksi hoidoksi, jolla tarkoitetaan kuolemaan johtavaa tai henkeä uhkaavaa sairautta sairastavan potilaan ja hänen läheistensä aktiivista kokonaisvaltaista hoitoa, jolla pyritään ehkäisemään ja lievittämään kärsimystä ja vaalimaan elämänlaatua. Suosituksen määritelmässä tuodaan esille, että palliativista hoitoa ei ole määritelty suhteessa kuoleman ajankohtaan.

Myös THL:n Palliativisen hoidon ja saattohoidon kansallisessa laatusuosituksessa sanotaan: “Laatusuosituksen tavoitteena on ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten toimintaa suuntaan, jossa palliativinen hoito aloitetaan jo perussairauteen kohdistuvan hoidon rinnalla sairauden varhaisemmassa vaiheessa lievittämään oireita ja tukemaan potilasta sekä hänen läheisiään. Siinä vaiheessa, kun hoidoilla ei enää pystytä merkitsevästi vaikuttamaan sairauden kulkuun ja sairaus aiheuttaa potilasta haittaavia oireita sekä toiminnan vajeusta, tehdään palliativinen hoitolinjaukset ja siirrytään oireenmukaiseen hoitoon.”

Sekä Käypä hoito -suosituksessa että THL:n laatusuosituksessa tuodaan esille ero palliativisen hoidon ja palliativisen hoitolinjan hoidon välillä. Palliativisen hoidon Käypä hoito -suosituksen mukaan palliativisella hoitolinjalla tarkoitetaan sairauden vaihetta, jossa taudin kulkuun ei enää voida olennaisesti vaikuttaa ja hoidon ensisijainen päämäärä on lievittää kärsimystä ja vaalia elämänlaatua. Palliativinen hoito on hoitolinjaa laajempi käsite, joka ei edellytä tietoa odotettavissa olevasta elinajasta, vaan hoito integroidaan hoitokokonaisuuteen potilaan ja perheen tarpeiden perusteella.

Varhaisella palliativisella hoidolla tarkoitetaan palliativista hoitoa, joka tapahtuu perussairauden hoidon rinnalla ennen kuin on siirrytty palliativiseen hoitolinjaan. Perussairauden hoito ja palliativinen hoito eivät siis sulje toisiaan pois, vaan palliativisella hoidolla tuetaan potilasta, kun perussairauden hoito ei yksin riitä ylläpitämään elämänlaatua ja hallitsemaan oireita.

Lääketieteen kehityksen myötä – ja enenevässä määrin tulevaisuudessa – vakavien ja henkeä uhkaavien sairauksien hoitoon ja niiden etenemiseen pystytään vaikuttamaan merkittävästi. Parantumattomaksi katsottavien sairauksien kulku ei ole enää samalla lailla ennakoitavissa tai odotettavissa olevaa elinaikaa määritettävissä, kuin vasta sairauden myöhäisessä vaiheessa.

Huolemme on, että jos palliativinen hoito ohjataan toteutettavaksi vasta kun kuoleman ajankohta on ennakoitavissa, toteutuu palliativisen hoidon mukaantulo vasta saattohoitovaiheessa ja potilaat ja heidän läheisensä tulevat palliativisen hoidon piiriin liian myöhään. Palliativisen hoidon oikea-aikaisuus edellyttää tarveperustaista hoidon tarpeen arviota ja yksilöityä hoidon toteutusta ja suunnittelua.

Käsitteellisen selkeyden, lain sekä perustelujen oikeansuuntaisen kohdentumisen sekä oikea-aikaisen palliativisen hoidon toteutumisen varmistamiseksi ehdotamme seuraavia muutoksia lakiluonnokseen ja sen perusteluihin.

Ehdotus muutokseksi lakitekstiin

Lakitekstiä täsmennetään siten, että palliatiivisen hoidon määritelmä rajautuu nimenomaisesti tämän pykälän mukaiseen järjestämisvastuuseen, ei määrittelemään palliatiivista hoitoa yleiskäsitteenä:

Hyvinvointialueen on järjestettävä alueensa asukkaiden 1 momentin mukaisina sairaanhoitopalveluina palliatiivinen hoito ja saattohoito. Tässä pykälässä palliatiivisella hoidolla tarkoitetaan parantumatonta, etenevää sairautta sairastavan potilaan oireiden hallintaan ja toimintakyvyn ylläpitoon tähtäävää aktiivista kokonaisvaltaista hoitoa. Saattohoidolla tarkoitetaan palliatiivisen hoidon viimeistä vaihetta, jossa erityisenä tavoitteena on kärsimyksen lievittäminen ja elämän viimevaiheen arvokkuuden turvaaminen.

Ehdotus muutoksiksi perusteluihin

Perusteluissa tuoda esille elämänlaatu, palliatiivisen hoidon ja palliatiivisen hoitolinjan hoidon ero sekä varhainen palliatiivinen hoito tautiin kohdistuvan hoidon rinnalla.

Lisäys: Kuvaus mitä tarkoittaa palliatiivinen hoitolinja ja varhainen palliatiivinen hoito.

Muutos: Palliatiivisen hoidon kesto riippuu taustalla olevasta sairaudesta ja sen vaiheesta ja hoito voidaan aloittaa jo tautiin kohdistuvan hoidon rinnalla.

Muutos: Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että tämän pykälän mukaisella palliatiivisella hoidolla tarkoitetaan parantumatonta, etenevää sairautta sairastavan potilaan oireiden hallintaan ja elämänlaadun ylläpitoon tähtäävää aktiivista kokonaisvaltaista hoitoa.

Muutos: Aikaa palliatiivisen hoitolinjan hoidon alkamisesta potilaan kuolemaan voidaan arvioida sairaudesta käytettävissä olevan lääketieteellisen tiedon pohjalta.

Kommentit hoitopaikan valintaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista

-

Kommentit erikoissairaanhoidon hoitotakuun seurantaan koskevista ehdotuksista ja perusteluista

-

Kommentit esityksen vaikutusarvioista

-

Mahdolliset muut kommentit

-

Mikkonen Heli
Turun ammattikorkeakoulu Oy - Advancing Supportive Cancer and Palliative
Care (CARE) -tutkimusryhmä